

BOCIAN BIELY

Informačný spravodaj

2017

Zoznam okresov (EČV) a počet obsadených hniezd v roku 2017

Okres	Počet hniezd	Okres	Počet hniezd	Okres	Počet hniezd	Okres	Počet hniezd
BA III	1	KK	24	PD	8	SP	27
BA IV	3	KM	1	PN	1	SV	35
BA V	1	KN	34	PO	30	TN	8
BB	6	KS	64	PP	19	TO	4
BJ	58	LC	41	PT	12	TR	15
BN	1	LE	3	PU	4	TS	8
BR	3	LM	20	RA	11	TT	3
BY	3	LV	27	RK	4	TV	106
CA	1	MA	14	RS	59	VK	34
DK	4	MI	87	RV	21	VT	63
DS	26	ML	42	SA	3	ZA	11
DT	12	MT	13	SB	16	ZC	1
GA	3	MY	2	SE	9	ZH	10
HC	1	NM	4	SI	6	ZM	5
HE	73	NO	16	SK	60	ZV	10
IL	5	NR	4	SL	22	Spolu	1 307
KA	5	NZ	20	SN	18		
KE IV	2	PB	2	SO	38		

V roku 2017 sme zaznamenali obsadené hniezda v 69 okresoch na Slovensku. Zo zoznamu ubudli dva okresy a to Košice II. a Partizánske. Bez hniezd, tak ako aj v minulom roku, zostali okresy Bratislava I., Bratislava II., Košice I., Košice III., Banská Štiavnica, Gelnica, Pezinok a Senec.

V porovnaní s predchádzajúcim rokom je počet obsadených hniezd nižší o 26 hniezd. Pripúšťame však, že tých 26 hniezd (1,9 %) z celkového počtu obsadených hniezd v roku 2016 nezaniklo, iba nebolo pozorovateľmi podchytených. Každoročne totiž zaznamenávame vo výkazoch o hniezdení zhruba 120 hniezd s neznámym výsledkom hniezdenia. Vystupujú v štatistike pod skratkou HPx. U niektorých z nich máme údaj o prilete bocianov na hniezdo. Vtedy je toto hniezdo oprávnené vedené pod skratkou HPx. Ale asi 80 hniezd z celkového počtu hniezd HPx uvádzame v štatistike z hniezdenia bez absolútneho poznatku o tom, či vôbec hniezdo existuje. Ak hniezdo bolo na stĺpe elektrického vedenia je pravdepodobné, že mohlo dôjsť k jeho preloženiu, zhodeniu. Ak je to hniezdo s dlhodobou tradíciou prenášame ho do ďalšieho roka a snažíme sa dodatočne potvrdiť jeho existenciu v danom roku a zistiť detaily z hniezdenia.

Počty obsadených hniezd v jednotlivých orografických celkoch r. 2017

Orografický celok	Počet hniezd	Orografický celok	Počet hniezd
Beskydské predhorie	70	Oravská vrchovina	4
Biele Karpaty	4	Pliešovská kotlina	2
Bodvianska pahorkatina	3	Podbeskydská brázda	8
Borská nížina	25	Podbeskydská vrchovina	3
Bukovské vrchy	5	Podtatranská brázda	1
Burda	1	Podunajská rovina	61
Busov	1	Popradská kotlina	38
Čergov	2	Považské podolie	20
Cerová vrchovina	9	Revúcka vrchovina	19
Chvojnická pahorkatina	1	Rimavská kotlina	63
Dolnomoravský úval	5	Rožňavská kotlina	6
Horehronské podolie	3	Slanské vrchy	1
Hornádska kotlina	25	Slovenský kras	5
Hornonitrianska kotlina	8	Spišsko-Šariš. medzihorie	36
Hronská pahorkatina	28	Spišská Magura	5
Ipeľská kotlina	34	Stolické vrchy	3
Ipeľská pahorkatina	30	Šarišská vrchovina	7
Javorie	1	Trnavská pahorkatina	7
Javorníky	3	Turčianska kotlina	28
Košická kotlina	74	Turzovská vrchovina	1
Kremnické vrchy	2	Vihorlatské vrchy	2
Krupinská planina	1	Volovské vrchy	2
Laborecká vrchovina	75	Východosl. pahorkatina	61
Liptovská kotlina	24	Východoslovenská rovina	199
Ľubovnianska vrchovina	2	Zemplínske vrchy	3
Lučenecká kotlina	38	Zvolenská kotlina	23
Malé Karpaty	1	Žiarska kotlina	11
Nitrianska pahorkatina	11	Žilinská kotlina	9
Ondavská vrchovina	177	Žitavská pahorkatina	4
Oravská kotlina	12	Spolu	1 307

Počty hniezd v obciach na Slovensku

V minulosti boli početné zoskupenia hniezd známe z obcí na Východoslovenskej nížine či v kotlinách na juhu Slovenska. Dnes sú vyššie počty hniezd v obciach v údoliach riek na severovýchode Slovenska. Najviac, 13 obsadených hniezd, bolo v obci Zemplínske Hradište, 12 hniezd v Kamenici n/C, 11 hniezd v obci Dlhé n/C, 9 hniezd v obci Radvaň n/L a 7 hniezd v obci Buzica. V štyroch obciach bolo 6 hniezd, v desiatich obciach bolo 5 hniezd, v dvanástich obciach boli 4 hniezda, v tridsiatich ôsmich obciach boli 3 hniezda, v sto sedemástich obciach boli 2 hniezda a jedno hniezdo sa nachádzalo v sedemsto deväťdesiatichdvoch obciach.

Počty obsadených hniezd v povodiach Slovenska v roku 2017

Povodie	Počet obsadených hniezd	Povodie	Počet obsadených hniezd	Povodie	Počet obsadených hniezd
Bodrog	579	Hron	58	Slaná	88
Bodva	38	Ipeľ	108	Uh	3
Dunaj	49	Morava	34	Váh	136
Dunajec	1	Nitra	44	Spolu	1 307
Hornád	111	Poprad	58		

Nadmorská výška obsadených hniezd na území Slovenska v roku 2017

Nadmorská výška	počet	Nadmorská výška	počet
do 100 m n.m.	9	od 501 do 550 m n.m.	29
od 101 do 150 m n.m.	375	od 551 do 600 m n.m.	22
od 151 do 200 m n.m.	281	od 601 do 650 m n.m.	37
od 201 do 250 m n.m.	196	od 651 do 700 m n.m.	16
od 251 do 300 m n.m.	104	od 701 do 750 m n.m.	8
od 301 do 350 m n.m.	69	od 751 do 800 m n.m.	11
od 351 do 400 m n.m.	60	od 801 do 850 m n.m.	2
od 401 do 450 m n.m.	45	nad 851 m n.m.	1
od 451 do 500 m n.m.	42	Spolu	1 307

Správcovia stanovišť obsadených hniezd v roku 2016

Vlastník, zriaďovateľ, správca hniezda	počet	Vlastník, zriaďovateľ, správca hniezda	počet
Energetický podnik	338	Súkromný majetok občana	48
Farský úrad	7	Školské zariadenia	37
Ochrana prírody	381	Závody, priemyselné podniky	3
Obecný úrad	363	Zdravotnícke zariadenia	7
Poľnohospodársky podnik	39	Neznámy vlastník	15
Privátne podniky, zariadenia	69	Spolu	1 307

Pri spracovaní prehľadu o tom, kto v danom roku je správcom miesta či stanovišťa hniezda, sme urobili výraznú korekciu v doteraz uvádzanom počte. Jedná sa o vlastníkov uvádzaných ako Ochrana prírody a Obecný úrad. Prehodnotením stavu preložených hniezd od roku 2013, odkedy sú tieto preložky realizované so zmluvným prevodom zodpovednosti za ďalší stav hniezda, na Obecný úrad či nového vlastníka, bolo takto podľa našich informácií preložených asi 300 hniezd. Skutočný stav teraz spracovávame.

Prílety na hniezdo v roku 2017

V roku 2017 sme spracovali 388 údajov o prilete bocianov na hniezdo. Priamo do databázy Atlasu hniezd nám tieto údaje vložilo 248 spolupracovníkov, niektorí z nich aj opakovane z viacerých hniezd. Ich mená sú uvedené v Atlase hniezd pri jednotlivých ohlásených hniezdach, tak ako ich zadali.

Graf príletov zobrazuje priebeh priletu bocianov na naše územie podľa tradičného scenára. Začiatok zachytáva jedného hláseného bociana zo začiatku marca, ktorý pravdepodobne zimoval iba niekde južnejšie za hranicami. Zdržoval sa na hniezde v Devínskej Novej Vsi. Po ňom sa objavil 3.3. bocian v Mýtnych Ludanoch, 8.3. v Rajci a 14.3. v Hodejove. 17.3. sa to začalo naplno. Bociany sa objavili v jeden deň na hniezdach v Sennom, Uhorskom a Rovňanoch. V ďalšie dni už boli na hniezdach na celom území. Na grafe sú výrazné dva vrcholy tak ako po iné roky. Prílet sa predĺžil do konca apríla a jednotlivito až do mája. Páry, ktoré sa na hniezdach vytvorili po 21.4., vo väčšine prípadov už nemali násady, alebo sa na hniezdach iba sporadicky zdržiavali.

Vďaka kamere na hniezde potvrdil sa nám v tomto roku poznatok o tom, že na niektorých hniezdach sa objavia prvé jedince iba na prenocovanie, oddýchnu si a v ďalšie dni pokračujú v ceste na hniezda niekam severnejšie. Dopomohli nám k tomu krúžky na nohách bocianov.

Analýza výsledkov hniezdenia bociana bieleho na Slovensku v r. 2017

V roku 2017 sme preverili stav na 2190 hniezdach a hniezdných podložkách. Je to o 12 menej ako v predchádzajúcom roku. Až 688 hniezdných položiek (31,4%) zostalo stáť bez toho, aby bociany o ne prejavili záujem (EP). Opustených zostalo 101 hniezd (4,6%), bociany sa na ne nevrátili (HO). Prirodzeným spôsobom, alebo z dôvodu preloženia hniezda, zaniklo 94 pôvodných hniezd. Naopak, evidujeme vznik 98 nových hniezd. Z nich na 39 hniezdach boli vyvedené mláďatá (HPm), na 35 hniezdach nedošlo k vyvedeniu mláďat (HE, HB a HPo) a 24 hniezd zostalo iba v ponuke na obsadenie (EP).

Aj keď prílet prebiehal podľa každoročného kalendára takmer rovnako, chladné počasie spomalilo až zastavilo predsvadobné aktivity bocianov. Kompletizácia párov na hniezde prebiehala výraznejšie až v druhej polovici apríla. Tam, kde už bola násada na hniezde, hrozilo zachladnutie vajec. Čiastočne to poznačilo aj výsledok hniezdenia, lebo 154 párov (7%) nevyviedlo mláďatá (HPo).

Na území Slovenska sme v roku 2017 zaznamenali bocianmi obsadených 1307 hniezd (HPa). Je to o 26 menej ako roku 2016.

V porovnaní s minulým rokom bol ale vyšší počet hniezdiacich párov (HPa) až 1206 párov (92%) z celkového počtu obsadených hniezd (v roku 2016 to bolo 89%). Takisto vyšší bol počet párov s vyvedenými mláďatami (HPm) 928 párov (71%). V roku 2016 iba 66%. Toto sa odrazilo aj na vyššom počte vyvedených mláďat. Z hniezd vyletelo 2613 mláďat (v roku 2016 2482 mláďat).

V tomto roku sme mali na Slovensku hniezdo aj so šiestimi mláďatami a to v obci Kráľ (okr. Rimavská Sobota) a až 42 hniezd s piatimi mláďatami. Napriek tomu priemer vyvedených mláďat na celkový počet obsadených hniezd (JZa) a na hniezdach s mláďatami (JZm) bol takmer rovnaký ako v roku 2016. Z toho dôvodu môžeme hodnotiť rok 2017 z hľadiska úspešnosti hniezdenia za málo nadpriemerný so zdôraznením vyššie uvedených rozdielov priaznivejšieho stavu.

Z celkového počtu 2190 zaznamenaných hniezdných stanovišť najmenšia pozornosť bola venovaná prázdnyh hniezdnym podložkám. Až 237 takýchto podložiek zostalo v roku 2017 nepovšimnutých alebo neohlásených.

Prenášame ich do ďalšieho roku automaticky ako potenciálne hniezdne podložky (EP).

Z vašich správ sme vybrali ešte údaje o počte vyhodených vajec z hniezd. Spolu bolo vyhodených 9 vajec. Neplodných, zachladených vajec na hniezdach ste nahlásili 33 a 60 mláďat bolo vyhodených z hniezd.

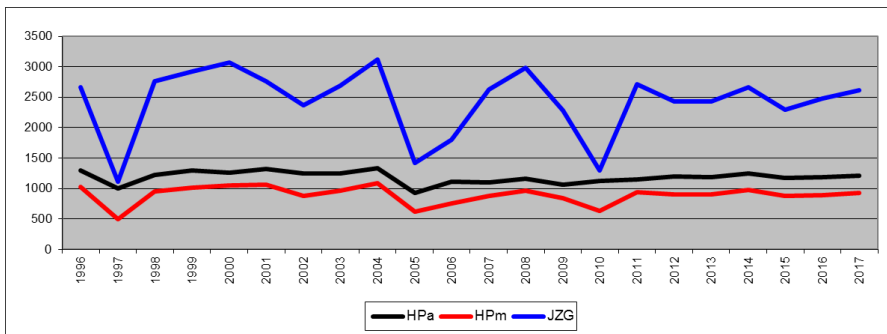
Bociany označené odčítacími krúžkami ELSA

Naša výzva na odčítanie údajov z plastových krúžkov ELSA na nohách bocianov priniesla prvé čiastkové poznatky. Získali sme 270 hlásení prevažne z východnej časti Slovenska o tom, či na hniezde sa nachádza alebo nie krúžkom označený bocian. Na každom siedmom hniezde bol okružkovaný bocian. Podľa odčítaných údajov vieme teraz povedať či je to ten „náš“ bocian, či je verný k hniezdu, k rodisku, k partnerovi, odkiaľ sa k nám dostal, koľko má rokov a ďalšie zaujímavé detaily z jeho života.

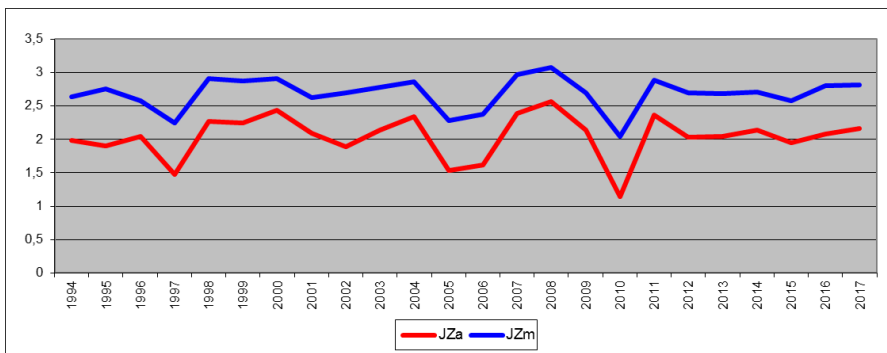
V roku 2017 sme dostali 49 spätných hlásení o našich bocianoch prevažne z Maďarska, Poľska, Českej republiky, Rumunska a Turecka.

Zo Slovenska odletelo zimovať s krúžkom na nohe ... tohtoročných mláďat.

Graf počtu vyvedených mláďat (JZG), počtu párov s vyvedenými mláďatami (HPm) a celkového počtu hniezdiacich párov (HPa) od r. 1994 do 2017

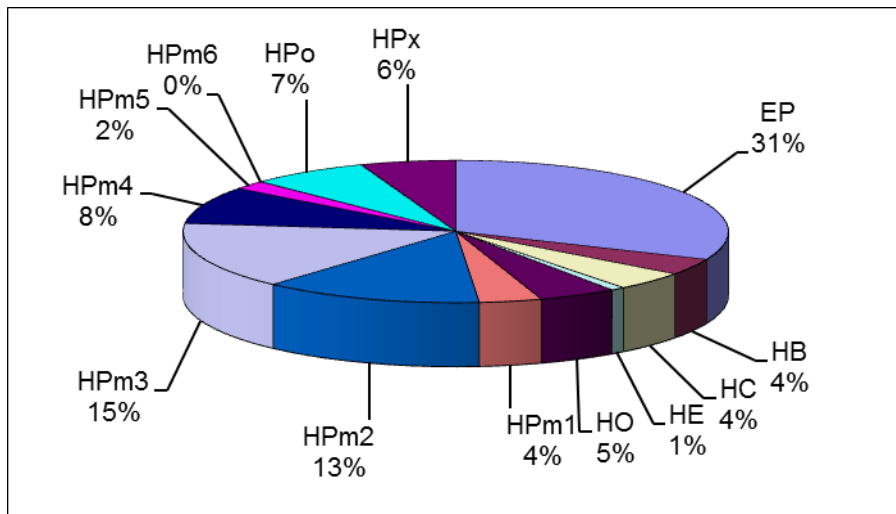

Graf priemerného počtu vyvedených mláďat prepočítaný na celkový počet hniezdiacich párov (JZa) a na počet párov s vyvedenými mláďatami (JZm) od roku 1994 do roku 2017

Výsledky hniezdenia bociana bieleho na Slovensku v roku 2017

Výsledky		Počet, hodnota
H	- celkový počet preskúmaných hniezd a hniezdných stanovišť	2 190
<i>Počet obcí, v ktorých sa hniezda a hniezdne možnosti vyskytujú</i>		1 301
Ha	- celkový počet obsadených hniezd (HB+HE+HPm+HPo+HPx)	1 307
<i>Počet obcí, v ktorých boli obsadené hniezda</i>		976
HPa	- celkový počet hniezdiacich párov (HPm + HPo + HPx)	1 206
<i>Počet obcí, v ktorých hniezdili bociany</i>		919
HPm	- počet hniezdiacich párov s vyvedenými mláďatami (HPm)	928
JZG	- počet vyvedených mláďat	2 613
JZa	- priemerný počet mláďat na jeden hniezdiaci pár (JZG / HPa)	2,16
JZm	- priemerný počet mláďat na pár s mláďatami (JZG / HPm)	2,81

Výsledky stavu, obsadenia a počet mláďat na hniezdach v roku 2017

	EP	HB	HC	HE	HO	HPm 1	HPm 2	HPm 3	HPm 4	HPm 5	HPm 6	HPo	HPx	Spolu
Es		12	44	3	14	5	30	25	12	6		23	25	199
Kd		4	9		11	7	24	13	9	4		9	11	101
Kons			1		2			2	1			1	1	8
Kt		7	5	1	2	3	10	17	5	2		6	7	65
Nes	1	2	2			3	6	4	4			1	2	25
Ps	529	40	14	11	44	44	158	192	117	17		79	44	1289
Pses	119	12	7	1	17	14	38	58	27	12	1	25	23	354
Pskd	19	3	1			2	5	5	3			1	4	43
Pskt	6	2	2		1		3	5	2				2	23
Pssm			2	1									1	4
Psst	7				2		1	1	3					14
Psts	6		3				1	1	1			3	1	16
Sb							1							1
Silo	1			1				1				1		4
Sm		1	2		3	2	2	1				2	3	16
St			2		2		1							5
Stpz								3	2	1		2		8
Stvk					1		3			1				5
Ts					1	1	1	3						6
Vk					1		1							2
Vod									1					1
Zem												1		1
Spolu	688	83	94	18	101	81	285	331	187	43	1	154	124	2190

Vysvetlivky symbolov a skratiek:

EP - umelé hniezdne podložky neobsadené už dva a viac rokov; HB - pár sa len sporadicky zdržiava na hniezde; HC - hniezda zaniknuté v tomto roku; HE - hniezdo bolo obsadené len jedným bocianom; HO - hniezdo neobsadené; HPm1 – HPm5 - hniezdny pár vyvedol jedno – päť mláďat; HPo - pár hniezdil, no nevyvedol mláďatá; HPx – nepoznáme výsledok hniezdenia. Es - elektrický stĺp; Kd - komín domu; Kons - kovová konštrukcia; Kt - vysoký tehlový komín liehovaru, ply, tehelne; Nes - neživý elektrický stĺp s odpojenými drôťmi; Ps - samostatný stĺp s hniezdnou podložkou; Pses - podložka na stĺpe elektrického vedenia; Pskd - podložka na komíne kotolne; Pssm - podložka na strome; Psst - podložka na streche; Psts - podložka na telegrafnom stĺpe; Sb – stena bašty, zrúcaniny; Silo - zásobník kŕmnych zmesí; Sm - strom; St - strecha; Stpz - strieška sušiacej veže hasičskej zbrojnice; Stvk - strieška vetracieho komína maštale; Ts - telegrafný stĺp; Vk - veža, štít kostola; Vod – vodojem, Zem – na zemi (v ZOO).

Spolupráca pri hlásení výsledkov hniezdenia

Jarný prílet bocianov naštartuje u mnohých z vás elán do pozorovania hniezdenia. Prílet na hniezdo je po dlhej zimnej prestávke udalosť, s ktorou sa chceme ihneď podeliť, preto údaj zasielame okamžite. To, ako dopadlo hniezdenie ponechávame na neskôr. Poniektorí aj tu prejavia svoju nedočkavosť hlásením počtu práve vyliahnutých mláďat a postupne, ako mláďatá dospievajú, menia svoje predchádzajúce hlásenie na skutočný počet vychovaných mláďat. Nevytýkame vám to, iba konštatujeme skutočnosť, s akou sa stretávame pri odsúhlasovaní zaslaných údajov. Niektorí spravodajcovia tak dlho vyčkávajú s hlásením počtu mláďat, až na to odletom bocianov zabudnú. Stáva sa, že v niektorých regiónoch zostanú aj dlhodobo sledované hniezda v danom roku bez udania výsledku hniezdenia. V roku 2017 sme získali hlásenia o počte mláďat vložením do databázy hniezd od 94 spravodajcov a korešpondenčne od 42 spravodajcov. Niektorí zadali jeden údaj z toho „svojho“ hniezda a niektorí spracovali celé oblasti. Sú medzi nimi aj takí, ktorí prekračujú hranice vlastného územia a bicyklom či v rámci rodinného výletu trávia dovolenkové obdobie s bocianmi.

Stav databázy v Atlase hniezd na stránke www.bociany.sk v roku 2017

Vraciame sa opäť k objasňovaniu niektorých vašich otázok v súvislosti so stavom databázy Atlasu hniezd na webovej stránke www.bociany.sk. Hneď v úvode pripomínáme, že situácia sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom nezmenila. Vytykate nám neprehľadnosť, nakoľko sa v prehľadoch pri zadanej obci zobrazujú aj hniezda, ktoré sú už roky uvádzané ako zaniknuté. Toto vás, ktorí ste pevne rozhodnutí vložiť údaje k hniezdu vedie často k vytvoreniu novej hniezdnej karty. Tých menej rozhodných prispieť údajom to odradí od vkladania. Druhou najčastejšou vašou výhradou je nepresné umiestnenie hniezda na mapke. Zistili sme, že k zmene polohy hniezda na mapke dochádza pri preklopení údajov prechodom do nového kalendárneho roku. S podobným problémom nezobrazenia správnej polohy hniezda na mapke sa stretávame pri hniezdach v obciach s rovnakým pomenovaním, no nachádzajúcich sa v rôznych okresoch. Databáza pričlení polohu k prvej obci podľa abecedného zoradenia bez ohľadu na okres.

Upozorňujete aj na rozdiely vo výsledkoch databázy s výsledkami uvádzanými v spravodaji. Neodporúčame používať pri publikovaní niektoré údaje, ktoré sa objavujú po otvorení rubriky „Štatistika bocianích hniezd“. Zistili sme, že chybou programu sú do štatistických prehľadov započítavané aj hniezda, ktoré sú už roky vyradené z databázy. V roku 2017 to je 364 takýchto hniezd. Tento počet znižuje priemerný počet vyvedených mláďat, počet hniezd s neznámym výsledkom hniezdenia (HPx), počet potenciálnych (EP), obsadených (HPa) alebo zaniknutých hniezd (HC).

Odfahčovanie hniezd od nadbytočného hniezdneho materiálu

Po našej výzve k preventívnej potrebe odľahčenia hniezd pred zrútením došlo v roku 2017 k jej realizácii v niektorých obciach. Hasiči v Lipanoch pomocou motorovej píly ubrali časť hniezdneho materiálu, no iba po obvode hniezda. Hniezdo je síce upravené no teraz s menším priemerom ale zachovalou pôvodnou výškou čo predstavuje oveľa väčšie nebezpečenstvo pádu.

K zhodenie hniezda došlo aj v Detve. Tu však po predchádzajúcej dohode s vlastníkom bude po rekonštrukcii opätovne vytvorené hniezdne stanovište. Veríme, že ho bocian prijme za svoje.

V obci Buzica sme 3.3. pristúpili k odľahčeniu siedmich hniezd na podložkách. Pomocou vozidla s vysokozdvížnou plošinou kolegovia E.Hapl a L. Šara s použitím lopaty a krompáča odstraňovali prebytočný materiál z hniezd vysokých aj 150 cm do zostatkovej výšky 30 cm. Úprava jedného hniezda im trvala približne 40 minút. Zhodený materiál na dvakrát odviezli aktivační pracovníci vozidlom V3S na vopred určenú skládku.

Po našej pripomienke k nestabilite hniezda v Kráľovciach došlo k úprave hniezdnej podložky.

Najnovšie správy hovoria, že pod ťarchou materiálu spadlo v tejto zime hniezdo zo stípa v Stropkove.

Čaká podobný osud aj hniezdo vo vašej obci? Pomôžte predísť tragédii.

Zaujímavosti z hniezdnej sezóny (alebo čierna kronika) roku 2017

Babín – mláďa nájdené pod hniezdom malo už rozožraté svalstvo nohy - bolo utratené veterinárom

Bardejov – samec bol údajne počas inkubácie zastrelený, samica opustila hniezdo aj s násadou troch vajec

Blatné Remety – štyri mláďatá počas búrky 23.6. vypadli z hniezda

Bojnice – mláďatá v hniezde na zemi v ZOO zožrala líška

Čečejevce – 15.6. vyhodili bociany z hniezda mláďa, bolo v rehabilitačnej stanici, neskôr uhynulo. Jeden z adultov si zlomil nohu, odchyt sa nepodaril.

Detva-Krné – 23.6. počas búrky spadlo hniezdo. Jedno mláďa uhynulo, jedno malo zlomené krídlo. Po operácii bolo spolu so živým súrodencom prevezené do rehabilitačnej stanice. .

Devínska Nová Ves – strom aj s hniezdom spadol v polovici mája

Fulianka – samica s krúžkom V0402 mala už násadu vajec, keď priletela pôvodná samica s krúžkom V0150. Tá vyhodila prvú samičku aj s vajcami.

Habura – mláďa skončilo s vyvrtnutým kolenným kĺbom dňa 26.7. na Správe CHKO Východné Karpaty

Chanava – dospelý bocian kríva na jednu nohu

Kúty – počas zimy bol strom aj s hniezdom bez súhlasu zrezaný

Kúty – strom s hniezdom a mláďatami spadol počas sezóny. Na vedľajší strom bola upevnená podložka, vypletené hniezdo a vložené vypadnuté mláďatá. Rodičia ich dochovali.

Ladce – mláďa, ktoré vypadlo z hniezda 16.7. bolo prevezené do rehabilitačnej stanice Zázrivá

Lukáčovce – dospelý bocian mal v kĺbe pretočené krídlo. Bol utratený 28.7.

Michalovce – dve vyhodené mláďatá mŕtve, jedno živé vložené do hniezda v Bežovciach

Miková – jedno mláďa malo poškodené krídlo. Po ošetrení si poškodilo aj druhé krídlo preto bolo 19.7. utratené.

Nížné Ladičkovce – jeden z dospelých bocianov si počas hniezdenia nárazom zranil krídlo. Zo zranenia sa dostal bez ošetrenia.

Nolčovo – samica v čase inkubácie uhynula po kontakte s elektrickým vedením. Nájdená bola už v štádiu rozkladu.

Oravská Polhora – jedno mláďa nájdené 21.6. uhynuté pod hniezdom, druhé vyhodené mláďa dané do rehabilitačnej stanice. Prežilo a po okrúžkovaní bolo vypustené do prírody.

Sabinov-Orkucany – počas nočnej búrky 3.5. zasiahol blesk hniezdo. Časť hniezda spadla. Uhynuli obaja rodičia aj dve týždňové mláďatá.

Poltár – dve mláďatá uhynuli na hniezde zamotané do špagátov

Rabčice – dospelý bocian uhynul po náraze do elektrického vedenia. Pár sa doplnil o nového jedinca, no už nevyhniezdil.

Rovné – 3.5. nájdený pod hniezdom dospelý bocian s polámaným krídlom. Poranenie utrpel pri súboji o hniezdo. Pri ošetrení bolo zistené aj staršie strelné poranenie. Bocian bol utratený. Na hniezde sa vytvoril nový pár.

Šarišské Dravce - jedno mŕtve mláďa na hniezde, druhé pod hniezdom

Skalica – do hniezda bolo doložené jedno vypadnuté mláďa z hniezda z územia mimo Záhoria.

Solčany – na hniezde nájdené tri mŕtve mláďatá

Šurany – samec uhynul začiatkom júna po náraze do elektrického vedenia.

Samica ešte tri dni sedela na násade potom hniezdo opustila.

Veľká Čalomija – počas búrky vypadli z hniezda dve mláďatá

Vrádište – podľa občanov údajne došlo k zastreleniu druhého bociana

Vysoká pri Morave – dve mláďatá boli degenerované a uhynuli

Žabokreky – samica počas inkubácie uhynula po náraze do elektr. vedenia

Rumunsko – 28.9. sme získali od nemeckých kolegov smutnú správu o tom, že pri prelete územím neďaleko Brašova našli pod vysokonapäťovým elektrickým vedením 35 bocianov usmrtených nárazom do elektrického vedenia. Boli medzi nimi aj naše bociany. Dva z nich mali krúžky. Sú to tohtoročné mláďatá z hniezd v obci Hromoš (okr. SL) a Seňa (okres KS).

Na konci októbra sme dostali z viacerých miest prosebné volania na záchranu osamelých bocianov. Presadzujeme zásadu, že kým tieto bociany lietajú a lovia, sú životaschopné a nie je potreba ich chytať. Zvyknú si na starostlivosť a stratia svoje prirodzené návyky. Jeden takýto prípad z Partizánskeho hovorí za všetky. Bocian krúžkovaný v roku 2014 pred vypustením do voľnej prírody zo ZOO v Bojniciach si to rozmyslel a zostal v ZOO. Teraz už ako dospelý vo voľnej prírode nevie sa o seba postarať.

Žobrák bocian pred nákupným centrom v Partizánskom. Foto: S. Harvančík

Hodnotenie aktivít zameraných na bociana bieleho v roku 2017

V Ekovýchovnom programe Bocian sme pokračovali aj v roku 2017. Program mal dve časti. Jednou bolo vypracovanie „Žiadosti o pobyt bociana v obci“ vo forme plagátu. Iniciatívy a podpore tejto úlohy sa ujali pracovníčky pre environmentálnu výchovu na Správe NP Malá Fatra Ing. Gabriela Kalašová a Ing. Miriam Balciarová. Oslovením svojich kolegov po linke štátnej ochrany prírody a prostredníctvom nich aj škôl v ich územnej pôsobnosti sme očakávali, že do záverečného hodnotenia za každú správu postúpi iba jedna žiadosť vo forme plagátu. To, že sa jednalo o náročnú úlohu, nie všade prijatú s rovnakým nadšením, svedčí počet hodnotených prác. Prostredníctvom internetového hlasovania na stránke správy NP Malá Fatra bolo hodnotených 11 plagátov. Prostredníctvom internetu sa do hodnotenia zapojilo 1114 hlasujúcich (každý hlasujúci mal len jeden hlas). Najviac hlasov 240 získal plagát kolektívu 31 žiakov pod vedením pani učiteľky G. Kozman zo ZŠ s VJM z obce Nižný Lánec v okrese Košice-okolie.

Druhou časťou aktivít bola výtvarná tvorba na tému bocian. Tradične je táto forma zapojenia sa do podujatí medzi mládežou oveľa atraktívnejšia a priniesla nám obrovské množstvo nielen výtvarných prác. Rozhodli sme sa preto o prekonanie slovenského rekordu v počte prác na tému bocian z roku 2014. Vtedy sme do múzea dostali 2 756 prác. Na otvorenie výstavy „Môj sused bocian“ dňa 21.11.2017 sme do priestorov Východoslovenského múzea pozvali zástupcov zúčastnených škôl ako aj komisára Slovenských rekordov. Žiaci zo škôl, s ktorými na ekovýchovnom programe Bocian spolupracujeme už vyše desaťročie si na podujatie pripravili aj vlastné prezentácie z pozorovaní hniezd a aktivít venovaných bocianovi. Výstavu tvoria práce detí zo 103 škôl Slovenska. Najviac až 451 prác zaslala ZŠ L. Novomestského v Košiciach. Okrem škôl sa do tvorby zapojili aj návštevníci prírodovednej expozície múzea a účastníci podujatia Noc múzeí v Košiciach. Po sčítaní platných výtvarných prác komisár slovenských rekordov stanovil ich konečný počet na 3 919 prác. Rekord z roku 2014 bol prekonaný. Práce vystavené v priestoroch Východoslovenského múzea si mohli návštevníci pozrieť do polovice januára 2018. Spomienkové predmety pre zúčastnených poskytla Slovenská ornitologická spoločnosť /BirdLife Slovensko vo forme samolepiek, odznakov, plagátov, propagačných materiálov. Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny prispel na perá s potlačou slovenského rekordu. Lichtenštajnská nadácia CICONIA prispela na cestovné školám z odľahlých kútov republiky na tlač materiálov. Východoslovenské múzeum prispelo propagačnými materiálmi a spolu s Nadáciou CICONIA na občerstvenie a pohostenie prítomných.

Za úspešné zvládnutie týchto podujatí a spoluprácu ďakujeme všetkým autorom výtvarných prác, ich učiteľom a vedúcim kolektívov, pracovníkom

pre environmentálnu výchovu na správach štátnej ochrany prírody zapojených do ekovýchovného programu Bocian a sponzorom podujatia. Podrobné hodnotenie ako aj fotografie zo záverečného vyhlásenia výsledkov nájdete na webovej stránke Východoslovenského múzea a NP Malá Fatra.

V projekte Nadácie EuroNatur sme metodicky spolupracovali pri výbere miest a spätnej revitalizácii územia na juhu Košickej kotliny pri budovaní vodných plôch a údržby lúk v katastrálnom území obce Buzica ako lovných teritórií a potravnej bázy pre bociany.

Tradičným podujatím bolo víťanie bocianov v obci Buzica 11.4.2017.

Prednášky o bocianovi sme mali 8.6.2017 vo Vihorlatskom múzeu v Humennom, na podujatí „Škola v prírode – Vysoké Tatry“ dňa 1.7.2017 v Tatranskej Lomnici a 18.10.2017 pre žiakov ZŠ v Michalovciach.

V spolupráci s RCOP ŠOP v Prešove sme na žiadosť starostu obce dňa 20.6.2017 prekladali hniezdo aj s mláďatami v areáli Materskej školy v Ražňanoch (okres Sabinov).

Počas krúžkovania mláďat sme na piatich vybraných miestach zorganizovali stretnutie so žiakmi miestnych škôl (Buzica, Košice-Šebastovce, Janovce, Kamienka, Chmeľnica a Stropkov).

Putovná výstava „Aha deti čo to letí“ bola od 19.4. do 19.7. 2017 inštalovaná v priestoroch Galérie Baníckeho múzea v Rožňave.

Pre občanov, ktorí sa zaujímajú o bociana sme s podporou Lichtenštajnskej Nadácie CICONIA vydali informačný leták s názvom „S mikrofónom za bocianom“, v ktorom si nájdú odpovede na najčastejšie verejnosťou kladené otázky.

Rodný list hniezda na stĺpe v obci Lenartov, okres Bardejov

Milí priatelia,

Rok 2017 je za nami. Priniesol veľa zaujímavých a podnetných aktivít pre osvetu v ochrane bociana, pre jeho zachovanie a vzájomnú spoluprácu pri realizácii konkrétnych krokov na jeho ochranu.

Do roku 2018 vstupujeme s novými predsavzatiami čo by sme chceli dosiahnuť v poznaní života bocianov. Je na každom z vás, ktoré z uvedených realizovaných aktivít a podnetov uvedených aj v tomto spravodajcovi si osvojíte a v nastávajúcom roku zrealizujete. Podobne ako my, tak aj kolegovia v iných krajinách organizujú podujatia, do ktorých je možné sa zapojiť. Jedným z takýchto je XXIX. Ročník fotosúťaže španielskych kolegov z Malpartida de Cáceres na tému „Týždeň s bocianom“. Bližšie informácie na stránke www.malpartidadecacers.es. Kolegovia vo Východoslovenskom múzeu v Košiciach naplánovali na prvú polovicu júna 2018, zorganizovať v poradí 8. odborný seminár venovaný bocianovi bielu. Posledný sa uskutočnil v roku 2003 v Martine. Verím, že sa nám tento zámer vydarí a že sa s viacerými z vás stretne a vymeníme si poznatky, skúsenosti i nápady do ďalších rokov s bocianom.

Pozvánku na seminár a detaily z prípravy seminára sa dozviete aj elektronickou poštou. Budeme sa tešiť na stretnutie s vami.

Ďakujeme vám za spoluprácu.

Aktivity k bocianovi bielu v roku 2017 podporili a na spracovaní údajov spolupracovali:

Lichtenštajnská Nadácia CICONIA

Východoslovenské múzeum v Košiciach – kultúrne zariadenie

Košického samosprávneho kraja

Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovakia

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky

ZO SZOPK Bocian

Tlač: ZO SZOPK BOCIAN, Puškinova 15, 083 01 Sabinov

Náklad: 150 kusov

Redakčne spracoval: RNDr. Miroslav Fulín, CSc.

Spravodaj je nepredajný, je určený spolupracovníkom a pre potreby štátnej a odbornej správy ochrany prírody. Neprešiel jazykovou úpravou.

Foto na titulnej strane: Bocian so zahojenou zlomeninou nohy v Čečejevciach. Foto: M.Olekšák

Kontaktná adresa: www.bociany.sk alebo fulin@zoznam.sk

Miro Fulín, Puškinova 15, 083 01 Sabinov

alebo Východoslovenské múzeum, Námestie Maratónca mieru 2, 040 01 Košice

